

Podpůrný výukový materiál s využitím ICT*
Podpůrný výukový materiál – reedukační hodiny *

Název:	Reedukační pracovní listy ke knize „Co v přírodě <i>nevidíme</i> “
Autor:	Mgr. Pavel Novák
Datum vzniku:	20.4.2015
Obsah:	Krycí list, pracovní listy, klíč s řešením pracovních listů s metodikou pro použití v domácím prostředí pod vedením rodiče

Cílová skupina:	<ol style="list-style-type: none"> 1. žáci, kteří mají problémy se čtením a s porozuměním čteného textu ve věku 11 – 14 let 2. učitelé, asistenti pedagoga věnující se dětem se specifickými výukovými problémy, které jsou uvedeny níže 3. rodiče žáků, kteří s nimi doma pracují na odstranění těchto problémů
Zaměřeno na:	Žáky sociálně znevýhodněné* <u>Žáky se specifickými poruchami učení*</u> - <i>dyslexie</i> , Žáci se zdravotním postižením*

ANOTACE

Podpůrný výukový materiál je určen žákům s vývojovou poruchou učení - dyslexií. Obsahuje pět pracovních listů a dále klíč s řešením jednotlivých úloh a krátké metodické pojednání, jak s podpůrným výukovým materiálem pracovat. Pracovní listy jsou věnovány vždy jedné dětské (beletrie, poezie, literárně naučné) knize, ze které je na začátku úryvek, ke kterému se váží všechny ostatní úkoly nebo využívají slov a větných spojení z tohoto textu.

VZDĚLÁVACÍ CÍL

Podpůrný výukový materiál je věnován žákům s obtížemi čtenářských dovedností. Je vhodný i pro žáky s problémem komunikace. Klade si za cíl docvičit nedostatečné kompetence žáků pro zvládnutí čtení a nacvičit čtení s porozuměním ve věkovém období 10 -13 let.

V úvodu žáci nacvičují správné čtení spolu s učitelem (reedukačním asistentem, rodičem - průvodcem) - tzv. párové čtení, které vede žáky ke správnému čtení s výraznou a přesnou intonací. Slabiky v některých částech textu jsou označeny tučně se snahou připomenout práci se čtecím okýnkem. Kromě zdokonalování čtenářských dovedností se žáci učí orientaci v textu a práci s ním. Na úvodní text navazují úkoly, které se o něj opírají. Ve cvičeních jsou použita slova, věty a souvětí z úryvku.

Při práci s literárně naučným textem nacvičujeme s žáky vyhledávání důležitých hesel, zásadních informací. Po zvládnutí těchto činností může následovat vytvoření krátké osnovy a stručného výtahu.

Úlohy napomáhají rozvoji čtenářské gramotnosti a porozumění textu. Snahou je, aby žák dokázal z textu vybrat důležité informace, a to by mu pak pomohlo při učení se na jednotlivé výukové předměty.

Dílním cílem je zaujmout žáky daným příběhem, textem a přivést je tak k četbě celé knihy.

METODY A FORMY PRÁCE

Výukový materiál je možné využívat k individuální práci žák – průvodce (učitel, reedukační asistent, rodič) a také ke skupinové práci s žáky s obdobnými výukovými potížemi.

Při práci je vždy pomocníkem průvodce, který žáka vede, pozitivně ho při práci motivuje.

Průvodce využívá hlasité párové čtení – žák a průvodce. Dbá na správnou výslovnost, výraznou intonaci a také na pochopení čteného textu.

Při čtení žák může pracovat se záložkou (nebo čtecím okýnkem – popis práce se čtecím okýnkem viz. pracovní listy Harry Potter). Ve cvičeních na rozšíření zrakové percepce (návěst čtení obtížných slov) pracuje průvodce se žákem tak, že nechá žáka přečíst slovo (slovo je odkryto 1-2 sekundy), pod kterým je přiložena záložka, pak slovo opět záložkou zakryje a žák má za úkol zopakovat, co přečetl, zároveň si udělá kontrolu se skutečností.

Některá cvičení se mohou využít při práci na interaktivní tabuli. Tato cvičení jsou uvedena v metodickém postupu za pracovními listy.

Při čtení je vhodné použití multisenzorického přístupu a prvků tvořivé dramatiky (kreslení, pantomima, hraní rolí, dramatizace,...), což výrazně zvyšuje motivaci žáků k práci s těmito listy.

Úkoly nejsou zapsány jen lineárně, ale jsou využity sloupce, tabulky, křížovky. Důvodem je rozvoj a rozšíření zrakové percepce.

Pro motivaci žáka k četbě celé knihy učitel knihu přinese, aby žáka s knihou seznámil.

*Nehodící se smažte

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

***Podpora integrace a inkluze
ve školách a školských zařízeních Města Choceň***

RČ: CZ.1.07/1.2.00/47.0005

***Výukové materiály pro žáky se speciálními vzdělávacími
potřebami a žáky sociálně znevýhodněné***

Název výukového materiálu: Reedukační pracovní listy ke knize
M. Buchnera a P. Procházky „**Co v přírodě nevidíme**“ - Po stopách
savců, ptáků, plazů a hmyzu

Autor: Mgr. Pavel Novák

Stručná anotace: Reedukační materiál je určen pro žáky základní školy
ve věku od 11 do 14 let, kteří mají problémy se čtením a porozuměním
čteného textu. Pomocí pracovních listů si žák docvičuje čtení
a nacvičuje čtení s porozuměním.

Datum vytvoření: 20.4.2015

Mravenci a mraveniště

Formicidae

Natrénuj si slova, která ti mohou dělat potíže:

sociálně
rozsáhlé
zhotovené
specialisté
zažloutlých

společenstva
prospěšnou
komplikované
katakombami
odumírajícími

mraveniště
osazenstvu
systémem
podzemními
dřevokazných

představit
rozličnými
technikami
království
obratlovce

Číslovky čti takto:

v 6000 druzích – v šesti tisících druzích
kolem 200 druhů – kolem dvou set druhů

Přečti si ukázkou.

Mravenci obývají Zemi asi v 6000 druzích (ve střední Evropě jich žije kolem 200 druhů) a patří mezi tzv. sociálně žijící hmyz. To znamená, že vytvářejí společenstva se stovkami až tisíci jedinců, kteří žijí společně v jednom hnízdě – mraveništi. Mraveniště si můžete představit jako obrovskou rodinu nebo miniaturní stát, kde každý člen vykonává činnost prospěšnou celému osazenstvu.

Mravenčí hnízda jsou často velmi rozsáhlé a komplikované stavby, zhotovené rozličnými stavebními technikami. U nás žijící druhy budují nejčastěji podzemní hnízda se složitým systémem bohatě se větvících chodeb, jiné se spokojí s úkrytem, pod velkým kamenem nebo kládou dřeva. Některé druhy

vrší nad podzemními katakombami různě vysokou nástavbu z jehličí, větviček nebo hlíny. Tyto stavby jsou naše známá mraveniště, jak je nalézáme v lese, na loukách nebo zahradách. Mezi mravenci jsou i specialisté, kteří si své království vyhlodávají v pařezu nebo odumírajícím stromu. Přítomnost těchto dřevokazných mravenců poznáme podle hromádky zažloutlých, práškovitě jemných pilin pod napadeným stromem.

Mravenci jsou všežravci. Loví a požírají hmyz, přemůžou i menší obratlovce, sbírají semena, úlomky rostlin a zvláštní zálibu mají ve sladkých látkách.

1. Rozhodni, které dokončení věty je správné, podtrhni ho:

Mravenčí hnízda jsou často { velmi jednoduché stavby.
velmi rozsáhlé a komplikované stavby.
velmi nízké a zakroucené chodbičky.

U nás žijící druhy budují nejčastěji { podzemní hnízda.
vysoká sloupcová hnízda.
hluboké chodby.

Mravenci jsou { všežravci.
masožravci.
býložravci.

2. Vybarvi rámeček se správným slovem.

Mraveniště si můžete představit jako obrovskou rodinu krajinu dvojici .

Ve střední Evropě jich žije kolem 20 2000 200 druhů.

Přítomnost dřevokazných mravenců poznáme podle hromádky zažloutlých pilin hoblin třísek pod napadeným stromem.

Každý člen vykonává činnost prospěšnou nepotřebnou protivnou celému osazenstvu.

3. Doplň vynechaná slova.

Tyto stavby jsou naše známá _____, jak je nalézáme v _____, na _____ nebo _____. Mezi mravenci jsou i _____, kteří si své _____ vyhledávají v _____ nebo odumírajícím _____. Přítomnost těchto _____ mravenců poznáme podle _____ zažloutlých, práškovitě jemných _____ pod _____ stromem.

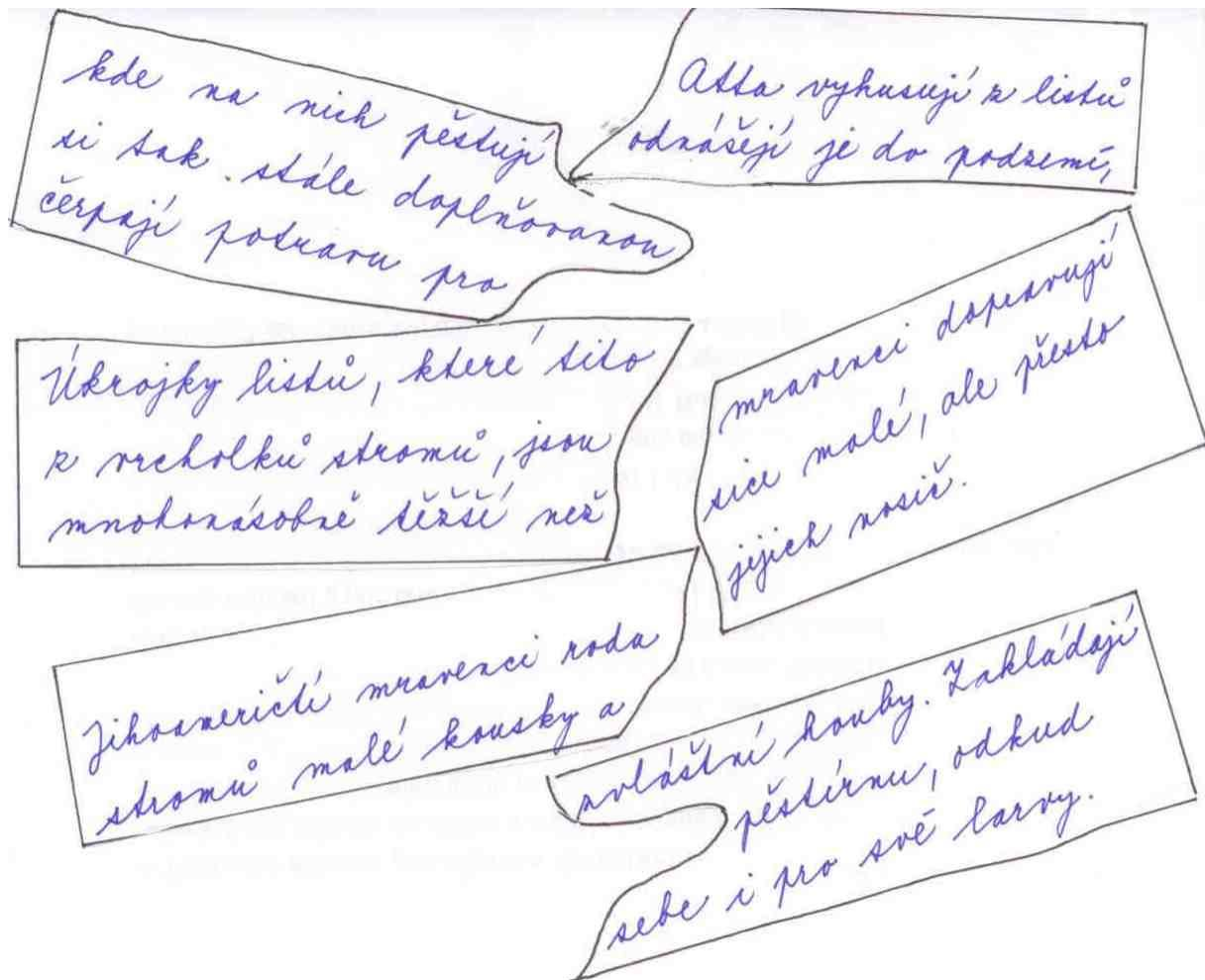
4. Vylušti rébusy.

ECANRMIVE	ČOSLPESVAENT	VROTKSLÁVÍ
MRAVENEK	_____	_____
TOKAKYMAB	MYSÉTS	DÍNOPEZM
_____	_____	_____

5. Čti s průvodcem za pomoci záložky.

ŽIJE	V
KOLEM	NÁS
SLOŽITÝM	NEBO
MRAVENIŠTĚ	HLÍNY
KATAKOMBAMI	NA
SPECIALISTÉ	A
ROZSÁHLÉ	SE
STAVBY	MEZI
ČLEN	JINÉ
ASI	SI

6. Pokus se vyluštit následující text. První souvětí napiš

.....

.....

.....

.....

7. Spoj ve sloupcích správné dvojice.

komplikované	techniky	odumírající	stát
podzemní	stavby	miniaturní	rodina
stavební	nástavba	jemné	strom
vysoká	hnízda	obrovská	piliny

8. Doplň tabulku.

P							Prohledávání nového území
M							Závod .....(jinak řečeno rychlých aut)
P							Jídlo
P							Kotviště lodí
L							Zařízení na uchování potravin
T							Přístroj k dálkové komunikaci
S							Cesta
C							Příslušník jiné národnosti

Tajenka:

9. Pokus se vysvětlit:

Proč se o pilných lidech říká, že jsou pracovití jako mravenci?

Odpověď napiš.

.....

.....

.....

.....

10. Která slova do textu nepatří? Zakroužkuj je.

Mravenci jsou masožravci. Loví a požírají savce, přemůžou i menší ryby, sbírají oříšky, úlomky hornin a zvláštní zálibu mají v kyselých látkách.

Pokyny k pracovnímu listu a řešení úkolů.

Pracovní listy jsou určeny pro tyto cílové skupiny:

1. žáci, kteří mají problémy se čtením a s porozuměním čteného textu, věková skupina 11 – 14 let
2. učitelé, asistenti pedagoga věnující se dětem se specifickými výukovými problémy, které jsou uvedeny níže
3. rodiče žáků, kteří s nimi doma pracují na odstranění těchto problémů

Cíl reedukačních materiálů:

Pracovní listy jsou určeny žákům, kteří mají problémy se čtením a porozuměním čteného textu, neorientují se v něm nebo se v textu orientují s obtížemi. Slouží také k rozvoji čtenářské gramotnosti žáka. V nemalé míře mají žáka motivovat k tomu, aby si knihu, ze které je úryvek posléze přečetl. Žák při práci s pracovními listy spolupracuje s učitelem, asistentem nebo s rodičem – dále průvodcem. Podle aktuální diagnostiky obtíží čte žák buď sám, nebo společně ve dvojici s průvodcem. Ten přizpůsobí rychlost četby úrovni žáka. Cílem je, aby žák četl text a zároveň věděl, co čte, to znamená, porozuměl čtenému. Jednotlivá cvičení slouží k tomu, aby se žák dokázal v textu lépe orientovat, nacházel požadovaná slova, věty nebo souvětí. Důležité je pochopení přečteného. To průvodce ověřuje pomocí návodných otázek nebo vede žáka k vlastní reprodukci textu.

Tento text je z knihy literárně naučné. Cílem je naučit žáky vyhledávat v textu důležité informace, dokázat je zpracovat a posléze si je i zapamatovat. Tento způsob práce by měl vést žáky k tomu, aby se dokázali samostatně učit, vybrat důležitá hesla, vytvořit si krátký výtah z textu.

S pracovními listy může pracovat také žák doma se svými rodiči. V pokynech je u každé úlohy návod, jak s ní pracovat a dále jsou zde uvedeny další možné doplňující úlohy. Protože jsme jako cílovou skupinu uvedli i rodiče žáků, materiály jsou koncipovány tak, aby jim rozuměli i rodiče bez odborného speciálně pedagogického vzdělání.

Základem zvládnutí všech cvičení v pracovních listech je správné plynulé čtení textu. Tomu věnuje průvodce žáka velkou pozornost. Na začátku textu jsou slova k procvičení. Jsou to slova, která by mohla žákovi dělat problémy (slova cizího původu, odborná slova, slova složená a podobně, dále pak číslovky napsány číslicí, u kterých je v nápovědě správná výslovnost). Žák si předem nacvičí četbu těchto připravených slov. Slova může číst ve sloupcích, v řádcích. Při čtení žák používá záložku (Záložka je z tvrdého papíru nebo plastová. Měla by být jednobarevná, aby obrázky nepůsobily rušivě při soustředění žáka na četbu.). Potom text čte. Text může číst po jednotlivých částech (odstavcích). Zaznamená-li průvodce obtíže při plynulosti čtení, pomůže žákovi tím, že bude číst spolu s ním v páru (pozor na rychlost četby, je třeba ji přizpůsobit aktuálním schopnostem žáka). Pokud žák zvládl četbu, může přistoupit k plnění jednotlivých úkolů, které se vrací k přečtenému úryvku. Žák se

může k textu vracet, je to i žádoucí, může v něm hledat správné odpovědi, čímž si cvičí orientaci v textu a jeho správnému porozumění.

Měřitelnost pokroku žáka:

Cílem pracovních listů je zlepšení samotného čtení a porozumění přečteného textu. Průvodce může na začátku práce s pracovními listy nechat žáka přečíst jeden odstavec (nebo 10,15,20 řádků). Přitom zaznamenává počet chyb (chybně přečtených slov, sleduje plynulost čtení i intonaci, se kterou žák text přečetl). Položí několik otázek směřujících k danému odstavci a zjišťuje míru porozumění textu. Ten samý nebo podobný úkol může průvodce zadat na konci práce s pracovními listy a porovnat chybovost při čtení a také správnost odpovědí na otázky k přečtenému textu. V závěru volí jiné otázky než na úvodu, žák by si mohl odpovědi pamatovat a nám jde o to, jak je schopen vstřebat přečtený text a pak odpovídat na dané otázky.

1. Žák vybere správné dokončení věty. Věty může vyhledat v textu.

Cvičení může být realizováno na interaktivní tabuli.

Mravenčí hnízda jsou často

- velmi jednoduché stavby.
- velmi rozsáhlé a komplikované stavby.
- velmi nízké a zakroucené chodbičky.

U nás žijící druhy budují nejčastěji

- podzemní hnízda.
- vysoká sloupcová hnízda.
- hluboké chodby.

Žák může jmenovat, jak si mravenci staví svá hnízda (mraveniště), mohou vyložit, jak je tomu s mravenci u nás.

Mravenci jsou

- všežravci.
- masožravci.
- býložravci.

Žák může jmenovat, čím vším se mravenci živí a doložit tím správnost odpovědi, že mravenci jsou všežravci.

2. Žák vybere z nabídky v rámečcích jednu správnou možnost.

Žák vybarví stejnou barvou jako je natištěn obrys rámečku jeho vnitřek. Opět si může správnost své odpovědi najít v textu.

Mraveniště si můžete představit jako obrovskou **rodinu** **krajinu** **čvojcici** .

Ve střední Evropě jich žije kolem **20** **2000** **200** druhů.

Přítomnost dřevokazných mravenců poznáme podle hromádky

zažloutlých **pilin** **hoblin** **třísek** pod napadeným stromem.

Každý člen vykonává činnost **prospěšnou** **nepotřebnou** **protivnou**

celému osazenstvu.

3. Žák doplní v textu vynechaná slova.

Nejprve se žák pokusí průvodci tato slova říct bez toho, aby se podíval do přečteného článku. Pokud to nesvede, může hledat řešení v textu.

Doplňující otázky k úryvku z textu:

- Kde se můžeme setkat s mraveništi?
- Jak si staví svá hnízda mravenci tak zvaní „specialisté“,
- Podle čeho poznáme, že je strom napaden mravenci?

Cvičení může být realizováno na interaktivní tabuli.

Tyto stavby jsou naše známá mraveniště, jak je nalézáme v lese, na loukách nebo zahradách. Mezi mravenci jsou i specialisté, kteří si své království vyhlodávají v pařezu nebo odumírajícím stromu. Přítomnost těchto dřevokazných mravenců poznáme podle hromádky zažloutlých, práškovitě jemných pilin pod napadeným stromem.

4. Žák vyluští rébusy.

Jsou to slova, se kterými se setkal v textu. Cvičení může být pro některé žáky náročné, proto průvodce může žákovi pomoci tím, že mu sdělí počáteční písmeno hledaného slova.

Cvičení může být realizováno na interaktivní tabuli.

E C A N R M I V E	Č O S L P E S V A E N T	V R O T K S L Á V Í
mravenec	společenství	království
T O K A K Y M A B	M Y S Ě T S	D Í N O P E Z M
katakomy	system	podzemí

5. Čti s průvodcem za pomoci záložky.

Žák čte s průvodcem, má neprůhlednou, jednobarevnou pevnou záložku. Průvodce posune na malý okamžik (na 1 – 2 sekundy) záložku tak, aby žák mohl přečíst řádek. Potom průvodce záložku posune zpět, aby zakryl slovo. Žák se pokusí říct, co přečetl. Průvodce poté posune záložku o řádek níž a žák si zkontroluje, zda četl správně.

Ž I J E	V
K O L E M	N Á S
S L O Ž I T Ý M	N E B O
M R A V E N I Š T Ě	H L Í N Y
K A T A K O M B A M I	N A
S P E C I A L I S T Ě	A
R O Z S Á H L É	S E
S T A V B Y	M E Z I
Č L E N	J I N É
A S I	S I
A Ž	Z

6. Žák se snaží poskládat „rozstříhaný“ text.

Pokud toto cvičení žákovi činí obtíže, průvodce může mít puzzle natištěné a rozstříhané na zvláštním papíru. Žák ho pak prakticky skládá a teprve potom čte připravený text. První nebo první dvě souvětí žák napíše (průvodce volí tuto možnost dle žakových schopností a potřeby nápravy).

Jihoameričtí mravenci rodu Atta vykusují z listů stromů malé kousky a odnášejí je do podzemí, kde na nich pěstují zvláštní houby. Zakládají si tak stále doplňovanou pěstírnu, odkud čerpají potravu pro sebe i pro své larvy. Úkrojky listů, které tyto mravenci dopravují z vrcholků stromů, jsou sice malé, ale přesto mnohonásobně těžší než jejich nosič.

7. Žák spojí dvojice slov ve sloupcích tak, jak k sobě patří.

Průvodce upozorní žáka, že jsou slova v prvním pádě, ale v přečteném textu byla v jiném pádě (jiném tvaru). Vhodné je zkusit to na jedné dvojici (stavební techniky – v textu byla dvojice v tomto tvaru **stavebními technikami** – 7. pád). Průvodce může s žákem zopakovat jmenné pády a žák může podstatná jména ve sloupcích převést do všech pádů:

Příklad: 1. technika 2. (bez) techniky 3. (komu, čemu) technice 4. (koho, co) techniku 5. (voláme) techniko 6. (o kom, o čem) technice 7. (s kým, s čím) technikou

Cvičení může být realizováno na interaktivní tabuli.

komplikované   techniky
podzemní   stavby
stavební   nástavba
vysoká   hnízda

odumírající   stát
miniaturní   rodina
jemné   strom
obrovská   piliny

8. Žák doplní tabulku.

Nápovědou mu jsou počáteční písmena jednotlivých odpovědí. Do rámečku napíše tajanu – **mravenec**. Žák může s jednotlivými slovy vytvořit věty.

Cvičení může být realizováno na interaktivní tabuli.

P	r	ů	z	k	u	m
M	o	t	o	k	á	r
P	o	t	r	a	v	a
P	ř	í	s	t	a	v
L	e	d	n	i	c	e
T	e	l	e	f	o	n
S	i	l	n	i	c	e
C	i	z	i	n	e	c

9. Žák se pokusí vysvětlit lidové rčení.

Snaží se najít odpověď na příkladu v textu. Svoji odpověď stručně napíše.

*Proč se o pilných lidech říká, že jsou pracovití jako mravenci?
Odpověď napiš.*

.....

10. Žák vyhledá ve větách nesprávná slova a zakroužkuje je.

Průvodci sdělí, jaká slova by měla ve větách správně být. Opět si výsledek může porovnat s přečteným textem.

Cvičení může být realizováno na interaktivní tabuli.

Mravenci jsou masožravci. Loví a požírají savce, přemůžou i menší ryby, sbírají oříšky, úlomky hornin a zvláštní zálibu mají v kyselých látkách.

Citace z knihy:

- Bouchner B., Procházka P., Co v přírodě nevidíme, Praha, Granit, 1995, ISBN 80-85805-35-9, str. 46 - 47

Obrázky použité v pracovních listech:

mravenec:

1. http://pixabay.com/static/uploads/photo/2013/07/13/12/30/ant-159756_640.png
2. http://commons.wikimedia.org/wiki/File:A_Formica_rufa_sideview.jpg

mraveniště:

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Mraveni%C5%A1t%C4%9B_nad_Cukrovi%C3%BDnem.jp

Inspirace čerpána z knih:

- Nováková, I. Zábavný pravopis. Praha: Portál, 2009, ISBN 978-80-7367-534-9
- Černá, M., Strnadová, I. Dyslexie: Texty a hry pro děti s dyslexií. 1. Vydání Havlíčkův Brod: Fragment, 2006, ISBN 80-253-0277-6
- Zelinková O. Pedagogická diagnostika a individuální vzdělávací program. Praha: Portál, 2011, ISBN 978-80-262-0044-4